

INSTRUMENTARIUM I PRZEBIEG WYBRANYCH ZABIEGÓW

W CHIRURGII JAMY BRZUSZNEJ

INSTRUMENTARIUM I PRZEBIEG WYBRANYCH ZABIEGÓW w chirurgii jamy brzusznej

---

Redakcja naukowa

Aldona Michalak

Grzegorz Michalak

Wszelkie prawa zastrzeżone, szczególnie prawo do przedruku i tłumaczenia na inne języki. Żadna z części tej książki nie może być w jakiegokolwiek formie publikowana bez uprzedniej pisemnej zgody Wydawnictwa.

Ze względu na stały postęp w naukach medycznych lub odmienne nieraz opinie na temat diagnozowania i leczenia, jak również możliwość wystąpienia błędu, prosimy, aby w trakcie podejmowania decyzji terapeutycznej uważnie oceniać zamieszczone w książce informacje.

© Copyright by Edra Urban & Partner Sp. z o.o., Wrocław 2019

Redakcja naukowa: Mgr Aldona Michalak, Dr n. med. Grzegorz Michalak

Recenzent: Jolanta Budny, Konsultant Wojewódzki w Dziedzinie Pielęgniarstwa Chirurgicznego i Operacyjnego dla województwa mazowieckiego

Prezes Zarządu: Giorgio Albonetti
Dyrektor wydawniczy: Lek. med. Edyta Błażejewska
Redaktor prowadzący: Irena Zaucha-Nowotarska
Redaktor tekstu: AD VERBUM Iwona Kresak
Indeks: Dominika Macuta
Projekt okładki: Beata Poźniak

ISBN 978-83-66310-64-3

Edra Urban & Partner
ul. Kościuszki 29, 50-011 Wrocław
tel. +48 71 726 38 35

biuro@edraurban.pl
www.edraurban.pl

Przygotowanie do druku: Beata Poźniak

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	1
<i>Aldona Michalak, Grzegorz Michalak</i>	
II. POSTĘPOWANIE PRZEDOPERACYJNE	5
<i>Aldona Michalak</i>	
1. Przygotowanie sali operacyjnej do operacji w chirurgii jamy brzusznej	8
<i>Katarzyna Staroń</i>	
1.1 Uwagi wstępne	8
1.2 Przygotowanie niezbędnego sprzętu	8
1.2.1 Stół operacyjny	9
1.2.2 Zestawy narzędziowe	9
1.2.3 Materiał szewny – nici chirurgiczne	9
1.2.4 Materiał opatrunkowy	9
1.2.5 Generatory do cięcia i koagulacji	9
1.2.6 Dreny, cewniki, sondy, płyny infuzyjne i do irygacji	9
2. Identyfikacja i przygotowanie pacjenta do operacji	11
<i>Aldona Michalak, Grzegorz Michalak</i>	
2.1 Identyfikacja pacjenta.	11
2.1.1 Ułożenie pacjenta na stole operacyjnym.	12
2.1.2 Dezynfekcja pola operacyjnego.	12
2.1.3 Obłożenie pola operacyjnego.	13
2.2 Rodzaje dostępów chirurgicznych	13
2.3 Zestaw narzędzi, sprzęt dodatkowy.	14
3. Znieczulenie do operacji	17
<i>Joanna Ostas, Beata Błaszczyk</i>	
3.1 Uwagi wstępne	17
3.2 Opieka anestezjologiczna w czasie operacji	17
3.2.1 Ocena pacjenta przed znieczuleniem	17
3.2.2 Sprzęt i materiały niezbędne do znieczulenia.	18
3.2.3 Monitorowanie	19
3.2.4 Techniki znieczulenia	20

III. ZABIEGI W CHIRURGII JAMY BRZUSZNEJ	
– INSTRUMENTARIUM I TECHNIKI OPERACYJNE	25
4. Chirurgia żołądka i dwunastnicy	27
<i>Anna Czyżewska, Grzegorz Szczesniak</i>	
4.1 Uwagi wstępne	27
4.2 Częściowe wycięcie żołądka	27
4.2.1 Metoda Billrotha I	28
4.2.2 Metoda Billrotha II	30
4.3 Całkowite wycięcie żołądka – zespolenie Roux-Y	33
5. Chirurgia wątroby i pęcherzyka żółciowego	
– instrumentarium i techniki operacyjne	36
<i>Marta Kotomska, Maurycy Jonas</i>	
5.1 Częściowa resekcja wątroby	36
5.2 Termoablacja RFA (RFA – radiofrequency ablation)	41
5.3 Wycięcie pęcherzyka żółciowego (cholecystektomia)	44
6. Chirurgia śledziony.	46
<i>Aldona Michalak, Grzegorz Michalak</i>	
6.1 Wycięcie śledziony (splenektomia)	46
7. Chirurgia trzustki	49
<i>Magdalena Olech, Grzegorz Witkowski</i>	
7.1 Dystalna resekcja trzustki	49
7.2 Całkowita resekcja trzustki	53
8. Chirurgia jelita cienkiego	57
<i>Ewa Nosarzewska, Radosław Cylke</i>	
8.1 Resekcja jelita cienkiego	57
8.2 Wycięcie wyrostka robaczkowego	62
9. Chirurgia jelita grubego	66
<i>Aneta Bogucka, Radosław Samsel</i>	
9.1 Uwagi wstępne	66
9.2 Resekcja okrężnicy	67
9.2.1 Uwagi wstępne	67
9.2.2 Hemikolektomia prawostronna	69
9.2.3 Hemikolektomia lewostronna	71
9.2.4 Resekcja esicy.	72
9.3 Operacje odbytnicy.	73
9.3.1 Operacja Hartmanna	73
9.3.2 Przednia resekcja odbytnicy	75
9.4 Wyłonienie stomii	78
9.4.1 Stomia pętlowa	79
9.4.2 Stomia końcowa.	81

10. Operacje przepuklin brzusznych	82
<i>Marzena Witkowska, Agnieszka Jóźwik</i>	
10.1 Plastyka przepukliny pachwinowej	82
10.2 Plastyka przepukliny w bliźnie pooperacyjnej	86
IV. BEZPIECZEŃSTWO PACJENTA NA BLOKU OPERACYJNYM	91
11. Rola standardów i procedur	93
<i>Marta Kotomska</i>	
12. Zapobieganie zakażeniom na bloku operacyjnym	95
<i>Aldona Michalak</i>	
13. Stres pielęgniarki operacyjnej	97
<i>Aldona Michalak</i>	
SŁOWNICZEK	99
PIŚMIENNICTWO	105
SKOROWIDZ	109

OPERACJE PRZEPUKLIN BRZUSZNYCH

10

Marzena Witkowska ■ Agnieszka Jóźwik

Przepuklina to nieprawidłowe przemieszczenie się narządów lub ich części poza jamę ciała, w której fizjologicznie się znajdują, przez

naturalne lub nabyte otwory. Każda przepuklina składa się ze stałych elementów: wrót, kanału, worka i jego zawartości.

10.1 PLASTYKA PRZEPUKLINY PACHWINOWEJ

Uwagi wstępne

Przepuklina pachwinowa jest najczęstszą przepukliną brzuszną u dorosłych (stanowi około 60% wszystkich przepuklin), występuje znacznie częściej u mężczyzn (w zależności od źródła od 4 do 7 razy częściej). Jednym z rodzajów przepuklin występujących w okolicy pachwiny jest przepuklina udowa. Jest ona znacznie rzadziej spotykana i występuje głównie u kobiet.

Istnieje bardzo wiele metod zaopatrzenia przepukliny pachwinowej, można je podzielić na dwie główne grupy: metody napięciowe, wykorzystujące tkanki własne pacjenta, oraz metody beznapięciowe, gdzie w okolicę pachwiny implantowane są materiały ze

sztucznego tworzywa (siatki). Wprowadzenie metod beznapięciowych pozwoliło na zredukowanie częstości nawrotów pooperacyjnych z 10% występujących w przypadku metod napięciowych do około 1%. Operacja z implantacją siatki jest metodą rekomendowaną w przypadku przepuklin okolicy pachwiny. Poniżej opisana jest metoda najpopularniejsza i najczęściej wykonywana w naszym kraju, czyli operacja sposobem Lichtensteina.

W dzisiejszych czasach coraz popularniejsze stają się również metody małoinwazyjne (endoskopowe, laparoskopowe), nie stanowią one jednak jeszcze postępowania rutynowego w większości polskich ośrodków.

- **Ułożenie pacjenta** – ułożenie na plecach z odwiedzionymi o 45° ramionami.
- **Znieczulenie** – podpajęczynówkowe lub w wybranych przypadkach ogólne dotchawicze (zob. rozdział „Znieczulenie do operacji”).
- **Obłożenie** – jednorazowe, jak do laparotomii.
- **Dostęp operacyjny** – cięcie w okolicy pachwinowej równoległe do więzadła pachwinowego, około 2–3 cm powyżej niego.
- Zestawy narzędzi i sprzęt dodatkowy
  - Zestaw narzędzi podstawowych (tab. 1)

- **Dodatkowo**

• retraktor tkankowy (lira)	1 szt.
• hak Rouxa (siodełkowy)	2 szt.
• hak brzuszny typu Tuffier (średni)	2 szt.
• hak płaski Biegasmera (łyżka laparotomijna mała)	1 szt.

- Sprzęt dodatkowy sterylny (tab. 2)

• odciąg naczyńniowe	1 szt.
• siatka przepuklinowa	1 szt.

Siatka może być niewchłanialna, wchłanialna lub częściowo wchłanialna, rozmiar i rodzaj zależą od wielkości oraz rozległości przepukliny.

- Zestaw materiału gazowego (tab. 3)
- Płyny (tab. 4)
- Zestaw nici i szwów chirurgicznych (tab. 5)

- **Dodatkowo**

• monofilament wchłanialny 3/0 igła okrągła 37 mm	ilość według potrzeb
• monofilament niewchłanialny 2/0 igła okrągła 26 mm	ilość według potrzeb

- Aparatura i sprzęt medyczny (tab. 6)

- **Etapy zabiegu**

- Nacięcie skóry w okolicy pachwinowej równoległe do więzadła pachwinowego, około 2–3 cm powyżej niego.
- Przecięcie tkanki podskórnej do momentu uwidocznienia rozciągniętego mięśnia skośnego zewnętrznego oraz pierścienia pachwinowego zewnętrznego (nóż elektryczny).
- Przecięcie rozciągniętego mięśnia skośnego zewnętrznego zgodnie z przebiegiem jego włókien, rozpoczynając od pierścienia pachwinowego zewnętrznego (nóż elektryczny lub nożyczki).
- Przypięcie kleszczyków Peana do brzegów przeciętego rozciągniętego.

nym. Przekłucie szwem przez mięsień skośny wewnętrzny od dołu na powierzchnię mięśnia, a następnie od góry do dołu ponownie przez mięsień i związanie obu końców szwu.

- W przypadku przepukliny prostej najczęściej nie otwiera się worka przepuklinowego, a jedynie wgłębia się go.
- Wykonanie hemostazy.
- Dopasowanie i docięcie siatki przepuklinowej – należy zaokrąglić jej brzegi oraz naciąć w 1/3 dolnej części (nożyczki).

Najczęściej używana jest siatka polipropylenowa o wymiarach 8 x 15 cm, jednak wybór siatki dokonywany jest każdorazowo przez operatora bezpośrednio przed jej implantacją w zależności od warunków anatomicznych, indywidualnych uwarunkowań pacjenta, dostępności implantów oraz preferencji chirurga.

- Przed wszyciem siatki, przemyć solą fizjologiczną tkanki bezpośrednio sąsiadujące z siatką.
- Przeliczyć narzędzia oraz materiał gazowy przed implantacją siatki.
- Ułożyć zwilżoną siatkę na tylnej ścianie kanału pachwinowego (pęseta anatomiczna).
- Przyszyć dolny brzeg siatki szwem ciągłym do więzadła pachwinowego, rozpoczynając w okolicy guzka łonowego (monofilament niewchłaniający 2/0).
- Przyszyć górną część siatki szwami pojedynczymi do mięśnia skośnego wewnętrznego (monofilament niewchłaniający 2/0).

Należy uważać, aby nie uszkodzić i nie objąć szwem nerwów okolicy pachwiny, gdyż może to skutkować przewlekłymi dolegliwościami bólowymi po operacji. Kolejne etapy operacji to:

- Wytworzenie nowego pierścienia pachwinowego głębokiego poprzez zszycie dolnych wolnych odnóg siatki wokół powrózka nasiennego (w nowo wytworzonym pierścieniu powinien zmieścić się powrózek nasienny oraz opuszka palca operatora), (monofilament niewchłaniający 2/0).
- Powtórna hemostaza.
- Usunięcie odciągu naczyniowego przełożonego wokół powrózka nasiennego.
- Kontrola narzędzi i materiału gazowego i poinformowanie zespołu o ich zgodności.
- Zszycie brzegów rozciągnięta mięśnia skośnego zewnętrznego ponad powrózkiem nasiennym (monofilament wchłaniający 2/0 lub 3/0).
- Zamknięcie powłok warstwowo (tkanka podskórna – monofilament wchłaniający 3/0, skóra – monofilament wchłaniający lub niewchłaniający 3/0).
- Jałowy opatrunek.
- Kontrola obecności jąder w worku mosznowym (w przypadku mężczyzn).

• Powikłania

Po operacji może nastąpić nawrót przepukliny pachwinowej w tym samym miejscu, spowodowany wrodzoną słabością tkanki łącznej, zbyt szybkim podjęciem dużego wysiłku fizycznego lub nieprawidłową techniką operacyjną.

Powikłaniem może być krwiak w ranie pooperacyjnej lub w worku mosznowym, który zwykle wchłania się w ciągu kilku lub kilkunastu dni.

INSTRUMENTARIUM I PRZEBIEG WYBRANYCH ZABIEGÓW w chirurgii jamy brzusznej

Pomysł do napisania tej książki powstał dzięki naszemu wieloletniemu doświadczeniu zdobytemu podczas pracy w obrębie bloku operacyjnego. W publikacji staraliśmy się przekazać nie tylko własną wiedzę i doświadczenie. Do współpracy zaprosiliśmy osoby z pasją oraz, przede wszystkim, z doświadczeniem w wykonywaniu poszczególnych procedur. Każdy z rozdziałów jest napisany wspólnie przez pielęgniarki operacyjne i lekarzy. Takie założenie zagwarantowało osiągnięcie celu, jakim było stworzenie swego rodzaju przewodnika, stanowiącego praktyczną pomoc w codziennej pracy.

Uważamy, że ta pozycja powinna stać się bardzo ważnym źródłem wiedzy dla: pielęgniarek operacyjnych, pielęgniarek uczestniczących w kursach oraz specjalizujących się w zakresie pielęgniarstwa operacyjnego, lekarzy stażystów, lekarzy rezydentów, lekarzy specjalizujących się w zakresie specjalizacji „zabiegowych”, studentów medycyny oraz studentów pielęgniarstwa.

Jesteśmy przekonani, że wiedza zawarta w niniejszym podręczniku z pewnością przyczyni się do zwiększenia komfortu pracy oraz do zmniejszenia poziomu stresu, który zwykle towarzyszy pracy w obrębie sali operacyjnej.

Aldona Michalak
Grzegorz Michalak

Książka ma charakter przewodnika, w którym personel pracujący na sali operacyjnej znajdzie najważniejsze informacje i przydatne wskazówki do przygotowania i przeprowadzenia zabiegów w obrębie jamy brzusznej.

Jolanta Budny
Konsultant Wojewódzki w Dziedzinie Pielęgniarstwa Chirurgicznego i Operacyjnego
dla województwa mazowieckiego

W KSIĄŻCE ZAWARTO INFORMACJE M.IN. NA TEMAT:

- przygotowania sali operacyjnej
- przygotowania pacjenta do zabiegu
- przebiegu najczęściej wykonywanych operacji w obrębie jamy brzusznej, z uwzględnieniem narzędzi używanych do danej operacji
- bezpieczeństwa pacjenta
- zapobiegania zakażeniom okołoperacyjnym
- stresu towarzyszącego pracy

